

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **M. G.**,
oskarżonej z art. 296 § 3 k.k. w zw. z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 5 lipca 2023 r.,
wniosku Sądu Okręgowego w Szczecinie
zawartego w postanowieniu z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. akt III K 308/22,
o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu,
na podstawie art. 37 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

wniosek uwzględnić i sprawę oskarżonej M. G. przekazać do
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie wystąpił w trybie art. 37 k.p.k. do Sądu Najwyższego z wnioskiem o przekazanie niniejszej sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu - Sądowi Okręgowemu w Krakowie z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że po wyznaczeniu terminu pierwszej rozprawy na dzień 20 lutego 2023 r. obrońca oskarżonej M. G. złożył wniosek „o zniesienie terminu rozprawy” wskazując na istnienie przeszkody do prowadzenia postępowania, stanowiącej przesłankę do zawieszenia postępowania, tj. ciężkiej choroby oskarżonej, a w konsekwencji brak fizycznej możliwości stawiennictwa przed sądem z uwagi na całkowitą niezdolność do samodzielnej egzystencji stwierdzoną orzeczeniem o niepełnosprawności, co uniemożliwia jej podróż z miejsca zamieszkania tj. K. do siedziby sądu tj. Szczecina (k. 985). Dodatkowo

obrońca wystąpił z wnioskiem o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego neurologa po przeprowadzeniu badania oskarżonej z uwagi na przebyty [...] udar niedokrwienny prawej półkuli mózgu, na skutek którego została uznana za niepełnosprawną w stopniu znacznym. Równocześnie wskazał, że M. G. porusza się tylko i wyłącznie na wózku inwalidzkim z pomocą osób trzecich, co uniemożliwia jej osobiste stawianictwo (k. 968). Na skutek zasadnego co do istoty wniosku sąd dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy psychiatrów z okręgu Sądu Okręgowego w Krakowie na okoliczność stanu zdrowia oskarżonej oraz czy jest ona w stanie brać udział w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Szczecinie oraz czy stan jej zdrowia pozwala na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny (postanowienie z dnia 7 lutego 2023 r. k. 975). W dniu 14 kwietnia 2023 r. biegli lekarze psychiatrzy przeprowadzili jednorazowe badanie sądowo-psychiatryczne oskarżonej i wydali opinię, zgodnie z którą M. G. uznana została za zdolną do udziału w postępowaniu karnym przed Sądem Okręgowym w Szczecinie, ale stan jej zdrowia psychicznego - z uwagi na przebyty udar mózgu, niepełnosprawność ruchową - nie pozwala na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny (k. 1011-1014). W opinii sądu występującego z wnioskiem w trybie przepisu art. 37 k.p.k. wobec treści opinii i zdolności oskarżonej do udziału w postępowaniu - nie istnieje przeszkoda do prowadzenia postępowania, jednak przeprowadzenie postępowania przez Sąd Okręgowy w Szczecinie zgodnie z właściwością miejscową będzie utrudnione, ponieważ oskarżona mieszka 740 km od siedziby sądu okręgowego, ma problemy z poruszaniem się i nie jest w stanie samodzielnie przyjechać do Szczecina (wymaga pomocy osoby trzeciej). Sąd ten rozważył też kwestię prowadzenia rozprawy zdalnie w oparciu o rozwiązania techniczne umożliwiające prowadzenie czynności dowodowych na odległość na etapie postępowania dowodowego (art. 177a § 1 k.p.k. i art. 205 § 1 k.p.k.) stwierdzając, iż aktualnie obowiązujące przepisy przewidują możliwość prowadzenia czynności zdalnie tylko z oskarżonym pozbawionym wolności (art. 374 § 4 k.p.k.), a taka sytuacja nie ma miejsca w przedmiotowej sprawie. Wskazane okoliczności powodują, że prowadzenie postępowania przed Sądem Okręgowym w Szczecinie napotyka ograniczenia uniemożliwiające M. G. udział w procesie, których zignorowanie będzie stanowiło naruszenie prawa do obrony, mogące być

naruszeniem prawa do sprawiedliwego procesu, co godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Inicjatywa Sądu Okręgowego w Szczecinie zasługiwała na uwzględnienie i sprawę należało przekazać do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

Z akt sprawy o sygn. III K 208/22 wynika, że w dniu 10 listopada 2022 r. do Sądu Okręgowego w Szczecinie wpłynął akt oskarżenia przeciwko M. G., oskarżonej o czyn z art. 296 § 3 k.k. w zw. z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k., uzupełniony w kierunku wskazanym w zarządzeniu z dnia 15 listopada 2022 r. (usunięto braki w uzasadnieniu aktu oskarżenia) w dniu 30 listopada 2022 r. (k. 920-923). Sąd Okręgowy w Szczecinie podjął próbę rozpoznania sprawy. Termin rozprawy został wyznaczony na dzień 20 lutego 2023 r. (k. 939), jednak rozprawa nie odbyła się z uwagi na złożenie przez obrońcę oskarżonej M. G. w dniu 8 lutego 2023 r. wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego neurologa po przeprowadzeniu badania oskarżonej z uwagi na przebyty w [...] udar niedokrwieny prawej półkuli mózgu, na skutek czego z dniem [...] oskarżona została uznana za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym (k. 968), a następnie w dniu 10 lutego 2023 r. wniosku o zniesienie terminu rozprawy wyznaczonej na dzień 20 lutego 2023 r. wobec wystąpienia przesłanki do zawieszenia postępowania, tj. ciężkiej choroby oskarżonej, a w konsekwencji braku fizycznej możliwości stawiennictwa oskarżonej przed Sądem Okręgowym w Szczecinie z uwagi na całkowitą niezdolność do samodzielnej egzystencji (stwierdzoną orzeczeniem o niepełnosprawności), co uniemożliwia jej podróż z miejsca zamieszkania tj. K. do siedziby sądu tj. Szczecina (k. 985). Postanowieniem z dnia 7 lutego 2023 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy psychiatrów z listy Prezesa Sądu Okręgowego w Krakowie w celu ustalenia, czy oskarżona M. G. może brać udział w postępowaniu karnym przed Sądem Okręgowym w Szczecinie i czy stan zdrowia psychicznego oskarżonej pozwala na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny (k. 975), zaś zarządzeniem z dnia 13 lutego 2023 r. w związku ze stanem zdrowia oskarżonej odwołał rozprawę w dniu 20 lutego 2023 r. (k. 986). W dniu 14 kwietnia

2023 r. biegli lekarze psychiatrzy przeprowadzili jednorazowe badanie sądowo-psychiatryczne oskarżonej i wydali opinię, zgodnie z którą M. G. uznana została za zdolną do udziału w postępowaniu karnym przed Sądem Okręgowym w Szczecinie, jednak stan jej zdrowia psychicznego – uwzględniając wiek, przebyte udaru mózgu wiążącego się z miażdżycą naczyń tętniczych co zwykle prowadzi do obniżenia sprawności funkcji poznawczych, niepełnosprawność ruchową – nie pozwala na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny (k. 1011-1014). W konsekwencji Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2023 r. na podstawie art. 37 k.p.k. wystąpił do Sądu Najwyższego o przekazanie niniejszej sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, tj. Sądowi Okręgowemu w Krakowie (k. 1015-1016).

Tytułem uwagi o charakterze wstępnym należy przypomnieć, że orzecznictwo Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że zastosowanie art. 37 k.p.k. uzasadniają m. in. takie konkretne sytuacje, które mogą wywierać wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie - chociażby mylne - o braku warunków do rozpoznania w danym sądzie sprawy w sposób obiektywny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2007 r., II KO 36/07, SIP «Lex» nr 282245). W podobnym duchu, choć w nieco inny sposób, wypowiedziała się najwyższa instancja sądowa choćby w postanowieniach Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 1995 r., III KO 34/95, OSNKW 1995 nr 9-10, poz. 68, str. 83; z dnia 17 maja 2006 r., II KO 27/06, SIP «Lex» nr 186944). Każdorazowo wniosek o zwrócenie się do Sądu Najwyższego o przekazanie danej sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości, o którym mowa w art. 37 k.p.k. należy potraktować indywidualnie, a decyzja podjęta przez najwyższą instancję sądową o przekazaniu sprawy, wynikająca z potrzeby uniknięcia uszczerbku dla dobra wymiaru sprawiedliwości, musi uwzględniać niepowtarzalny układ faktyczny danej sprawy. To właśnie konkretne okoliczności sprawy determinują potrzebę ewentualnego odstąpienia do zasady rozpoznania sprawy przez sąd miejscowo właściwy.

Szczególne okoliczności przedmiotowej sprawy uzasadniają skorzystanie z wyjątkowej instytucji właściwości delegacyjnej i jej przekazanie do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości, które

mogłoby doznać uszczerbku, gdyby sprawę zawisłą obecnie przed Sądem Okręgowym w Szczecinie rozpoznał ten Sąd, jako sąd właściwy do jej rozpoznania według przepisów Kodeksu postępowania karnego normujących zagadnienie właściwości miejscowej sądu.

Wyjątkowe okoliczności występujące na tle niniejszej sprawy powodują, że niewątpliwie rację ma Sąd Okręgowy w Szczecinie występujący z inicjatywą w niniejszej sprawie, gdy twierdzi w uzasadnieniu postanowienia o zwróceniu się do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, że „[p]rzeprowadzenie postępowania przez Sąd Okręgowy w Szczecinie zgodnie z właściwością miejscową będzie [...] utrudnione, ponieważ oskarżona mieszka 740 km od siedziby Sądu Okręgowego, ma problemy z poruszaniem się, nie jest w stanie samodzielnie przyjechać do Szczecina, wymaga pomocy osoby trzeciej.” Na okoliczności te wskazywał obrońca oskarżonej w ww. wnioskach, a także biegli w opinii sądowej psychiatrycznej.

Udokumentowana należycie sytuacja zdrowotna i proces leczenia oskarżonej wobec jej niepełnosprawności ruchowej, bez wątpienia uniemożliwia oskarżonej stawiennictwo w sądzie właściwym, to jest w Sądzie Okręgowym w Szczecinie. Przeszkodę tę można jednak łatwo usunąć przekazując sprawę innemu sądowi równorzędnemu, to jest Sądowi Okręgowemu w Krakowie, [...], co pozwoliłoby na prowadzenie czynności procesowych z jej udziałem, a w konsekwencji sprawne procedowanie w sprawie, co jest zgodne z dobrem wymiaru sprawiedliwości. Jednocześnie zauważyć należy, że niemożliwym jest procedowanie w sprawie zdalnie bowiem jak trafnie wskazał w uzasadnieniu wniosku Sąd zwracający się do Sądu Najwyższego z inicjatywą w trybie przepisu art. 37 k.p.k., „[r]ozpatrując kwestię prowadzenia rozprawy zdalnie w oparciu o rozwiązania techniczne umożliwiające prowadzenie czynności dowodowych na odległość na etapie postępowania dowodowego art. 177a § 1 k.p.k. i art. 205 § 1 k.p.k. to aktualnie obowiązujące przepisy przewidują możliwość prowadzenia czynności zdalnie tylko z oskarżonym pozbawionym wolności (art. 374 § 4 k.p.k.)”, a taka sytuacja nie ma miejsca w niniejszej sprawie.

W tym miejscu warto też wskazać na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 23 lutego 2021 r., sygn. IV KO 13/21, iż „jeżeli w

świetle wiarygodnych opinii sądowo-lekarskich stan zdrowia oskarżonego nie wyklucza stawienia się przezeń w ogóle w sądzie, ale jednocześnie poważnie utrudnia jego samodzielne przybycie do sądu właściwego odległego od miejsca jego zamieszkania, gdyż dojazd mógłby realnie narazić jego zdrowie na istotny uszczerbek, to wówczas dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga, aby sprawę taką przekazać do sądu miejsca zamieszkania oskarżonego, o ile tam istnieją szanse jej rozpoznania”. Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 kwietnia 2021 r., V KO 22/21, iż „dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, którym winien być sąd położony bliżej miejsca zamieszkania oskarżonego niż sąd właściwy. Taka decyzja pozwoli oskarżonemu na udział w rozprawie minimalizując trudy związane z dotarciem do sądu”.

Wobec powyższego, celem usprawnienia procedowania, za słuszny należało uznać postulat sądu właściwego miejscowo i sprawę przekazać innemu sądowi równorzędnemu na podstawie przepisu art. 37 k.p.k. Z uwagi na stan zdrowia oskarżonej oraz jej niepełnosprawność ruchową, warunkiem rozpoczęcia procesu i jego zakończenia w rozsądnym terminie jest przekazanie sprawy do rozpoznania temu sądowi równorzędnemu, który z uwagi na swoje usytuowanie (możliwość dojeżdżania oskarżonej na rozprawy przy jej kondycji zdrowotnej) stwarza realną możliwość przeprowadzenia postępowania karnego. Nadmienić należy, że wprawdzie *de lege lata* obecność oskarżonego na rozprawie nie jest już - jak to było onegdaj - obligatoryjna (art. 374 § 1 zd. pierwsze k.p.k.), to jednak w interesie wymiaru sprawiedliwości leży stworzenie takich warunków organizacyjno-technicznych, by uprawnienie podsądnego do aktywnego uczestnictwa w postępowaniu i realizowania prawa do obrony (przez udział w rozprawie sądowej) miało charakter rzeczywisty, a nie iluzoryczny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2021 r., III KO 88/21, LEX nr 3326980). Do wystąpienia ryzyka tego typu niepożądanych deformacji prawa do obrony (w tej warstwie, w której prawo to może być przez oskarżonego realizowane przez aktywne uczestnictwo w rozprawie sądowej) mogłoby dojść, zważywszy na kłopoty z dotarciem przez oskarżoną do odległego od miejsca jej zamieszkania sądu właściwego miejscowo wynikające z (potwierdzonego w opinii biegłych) stanu

zdrowia oskarżonej, utrudniającego jej podróżowanie na dłuższe odległości. Uwzględniając z tych powodów inicjatywę sądu miejscowo właściwego sprawę M. G. przekazano do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak na wstępie.

AG

[f.n]